

הודעה לתקשורת

אתר: www.cbs.gov.il דוא"ל: info@cbs.gov.il פקס: 02-6521340

ירושלים, ט"ו באדר א, תשע"ט
20 בפברואר, 2019
061/2019

מאזן אספקת המזון 2017 Food Balance Sheet 2017

חישוב מאזן אספקת המזון מספק מידע לקובעי המדיניות על כמות האספקה העצמית של המזון במדינה ועל מידת התלות של מדינת ישראל ביבוא, לפי הרכב המזון. המידע מסייע גם בתכנון מדיניות הסבסוד של מוצרי מזון בסיסיים ובקבלת החלטות לגבי גובה תשלום מכס על יבוא, מכסות היבוא שנקבעות על ידי משרד החקלאות, תוספים של ויטמינים ומינרלים למוצרים בסיסיים ועוד.

בשנת 2017

- הערך הקלורי לנפש של המזון שעמד לרשות האוכלוסייה (הוצע בחנויות ובשווקים) עמד על 3,827 קילו-קלוריות.
- מתוך סך של 3,827 קילו קלוריות שעמדו לרשות כל נפש בישראל, בממוצע כ-30% מקורם בלחם ודגנים, 20% - בשמנים ושומנים, 12% - בסוכר, ממתקים ודבש ו-11% - בירקות, פירות ותפוחי אדמה.
- לרשות כל נפש בישראל, עמדו בממוצע כמויות מזון אלו: 152 ק"ג פירות, 154 ק"ג ירקות כולל מקשה, 169 ק"ג לחם ודגנים, 82 ק"ג בשר ודגים ללא עצמות, 40 ק"ג תפוחי אדמה ועמילנים, 42 ק"ג סוכר, ממתקים ודבש, 198 ליטרים חלב ומוצריו ו-267 ביצים.
- 99% מאספקת הדגנים בישראל, מקורם ביבוא, וכך גם 90% מאספקת הדגים, 61% מאספקת הקטניות, הבוטנים והאגוזים ו-58% מאספקת בשר הבקר.

אספקת קלוריות בשנים 1950-2017

- בקלוריות שעמדו לרשות הציבור חלה עלייה מ-2,610 קלוריות ב-1950 ל-3,827 קלוריות ב-2017.
- בחלקה היחסי של אנרגיה לתזונה שסופקה מדגנים ומוצריהם,¹ חלה ירידה מ-48% ב-1950 ל-30% ב-2017.
- בחלקה היחסי של אנרגיה לתזונה שסופקה מבשר חלה עלייה מ-4% ב-1950 ל-10% ב-1980 ול-12% בשנת 2017.

¹ משנת 2010 חל שינוי בקבוצות דגנים ומוצריהם, ירקות ופירות, ראו הגדרות והסברים.

נתונים על מאזן אספקת המזון

סיכום מאזן אספקת המזון מראה כי הערך הקלורי של המזון העומד לרשות האוכלוסייה בישראל הגיע בשנת 2017 ל-3,827 קילו קלוריות לנפש ליום.

הנתונים מתייחסים לכמות העומדת לרשות הציבור, כלומר הכמות שמוצעת, ולא הכמות שנרכשת על ידי הציבור או הכמות שהאוכלוסייה צורכת.

שינויים באספקת אנרגיה לתזונה בשנים 2016-2017

בשנת 2017 חלה עלייה של 1.0% באספקת הקלוריות לנפש (מ-3,792 ל-3,827 קק"ל ליום).

לוח א - המזונות העיקריים שהוצעו לציבור בשנים 2016 ו-2017

ק"ג לנפש, אלא אם כן צוין אחרת

2017	2016	מצרך
152	R147	פירות (כולל מיצי פירות)*
154	R161	ירקות (כולל מקשה)*
169	R161	לחם ודגנים*
82	79	בשר ודגים (ללא עצמות)
79	107	מים מינרלים ומשקאות כוהליים מיבוא (ליטרים)
40	46	תפוחי אדמה ועמילנים
42	42	סוכר, ממתקים ודבש
31	29	שמנים ושומנים
24	21	קטניות, בוטנים ואגוזים
267	270	ביצים (יחידות)
198	184	חלב ומוצריו (במונחי חלב) (ליטרים)

* נתוני 2016 עודכנו, ראו הגדרות והסברים.

ערכים תזונתיים לנפש ליום בהשוואה לרמת הצריכה המומלצת

לוח ב מציג השוואה בין אספקה של אבות מזון, מינרלים וויטמינים לנפש ליום בשנת 2017 לבין הכמות המומלצת לצריכה ביום.

רמת הצריכה המומלצת RDA (Recommended Dietary Allowances) נקבעת, על ידי ארגון המזון והתזונה של המכון לרפואה-והשינגטון ארה"ב, ברמה המספקת את הצריכה התזונתית של רוב האוכלוסייה, למעט אוכלוסיות עם צרכים מיוחדים, כמו תינוקות, נשים הרות או מיניקות ומבוגרים מעל גיל 70.

לוח ב - אבות מזון, מינרלים וויטמינים לנפש ליום - השוואה בין אספקה לכמות מומלצת לצריכה, 2017

אבות מזון מינרלים וויטמינים	פירוט	אספקה לנפש ליום בשנת 2017	כמות מומלצת לצריכה לנפש ליום (RDA)
אבות מזון (גרם)	פחמימות	503	130
אבות מזון (גרם)	שומן	161	טרם נקבע
אבות מזון (גרם)	חלבון	115	50
מינרלים (מיליגרם)	סידן	*922	1,200
	ברזל	25	11
ויטמינים (מיליגרם)	ויטמין A (IU)	7,248	2,667
ויטמינים (מיליגרם)	ויטמין B ₁ (תיאמין)	2.4	1.2
ויטמינים (מיליגרם)	ויטמין B ₂ (ריבופלבין)	2.3	1.2
ויטמינים (מיליגרם)	ויטמין B ₁₂ (ניאצין)	33.0	15.0
ויטמינים (מיליגרם)	ויטמין C (חומצה אסקורבית)	188.9	82.5

* סידן שנוסף במוצרי חלב עם תוספות סידן לא נלקח בחשבון, בשל מחסור בנתונים.

בכל הפרמטרים, למעט סידן, אספקת המזון לנפש ליום בשנת 2017, עלתה על הכמות המומלצת.

מינרלים וויטמינים לנפש ליום

דגנים ומוצריהם הם מקור חשוב לאספקת מינרלים וויטמינים לנפש ליום. הם מהווים 69% מסך כל אספקת סיבים תזונתיים, 58% מאספקת ברזל ו-48% מאספקת פחמימות.

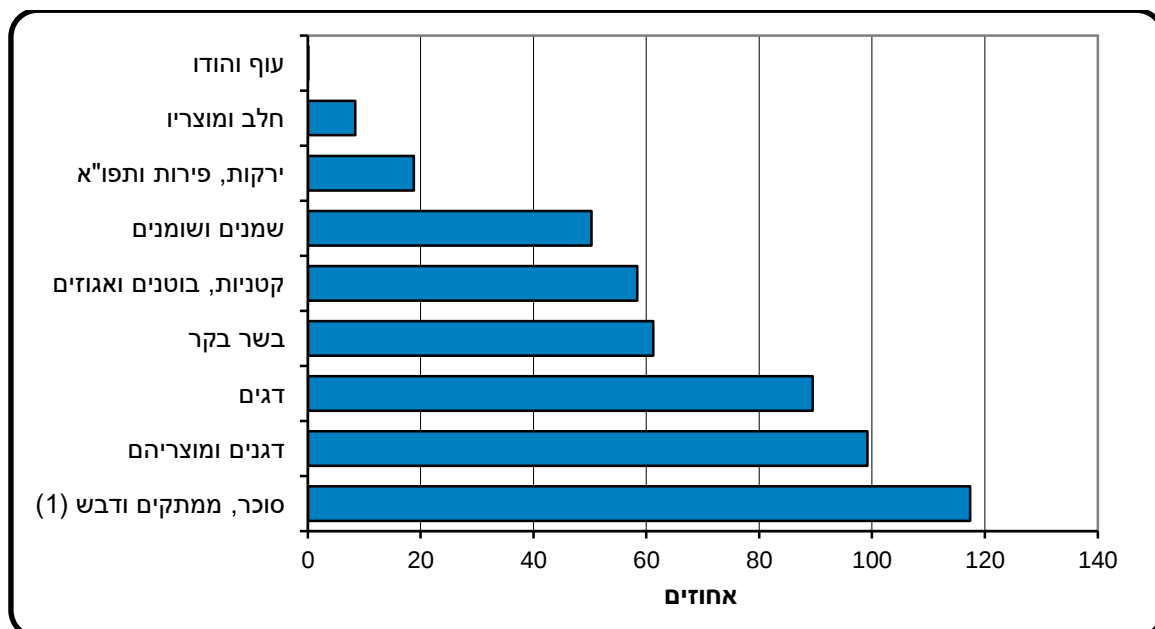
סוכר, ממתקים ודבש מהווים 23% מאספקת פחמימות.

חלב ומוצריו מהווים 61% מאספקת הסידן.

ירקות ומקשה מהווים 65% מאספקת ויטמין A ו-45% מאספקת חומצה אסקורבית (ויטמין C), **פירות** מהווים 41% מאספקת חומצה אסקורבית (ויטמין C).

מדד התלות ביבוא

תרשים 1 - מידת תלותה של ישראל ביבוא של מצרכים עיקריים, 2017

(1) אם מדד התלות ביבוא גבוה מ-100%, פירושו של דבר, שהיצוא תלוי ביבוא. מקרים אלה מתרחשים, בדרך כלל, אם מרכיב מסוים במצרך ליצוא מיובא. דוגמה: יצוא ריבות תלוי ביבוא סוכר גולמי המשמש לייצורן.

התלות של ישראל גבוהה ביבוא של סוכר, ממתקים ודבש, דגנים, דגים, בשר בקר, קטניות, בוטנים ואגוזים.

מדד התלות ביבוא של סוכר וממתקים עומד על 117% ומדד התלות של דגנים ומוצריהם עומד על 99%. 90% מאספקת הדגים של ישראל תלויה ביבוא.

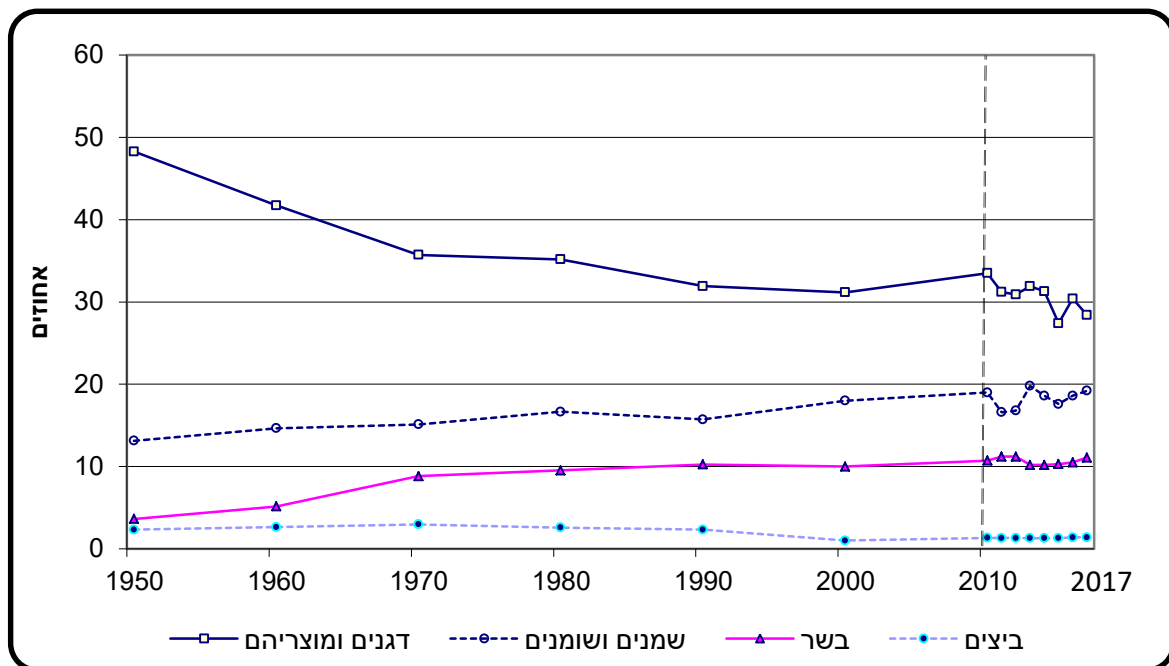
לעומת זאת, ישראל מייצרת כ-100% מבשר העוף וההודו שעומד לרשות הציבור, והתלות בחלב ומוצריו עומדת על 8% בלבד.

אספקת קלוריות בשנים 1950-2017

הרכב אספקת המזון עבר כמה שינויים לאורך השנים.

סדרות הנתונים של מקורות המזון על פני שנים מציגות את ההיסטוריה של החקלאות והתזונה בישראל, את השינויים בהרגלי צריכת המזון המקומי הבאים לידי ביטוי באספקת המזון ואת השינויים במגמות היבוא והיצוא של מצרכי מזון.

תרשים 2 - אספקת אנרגיה לתזונה - מקורות עיקריים, 1950-2017

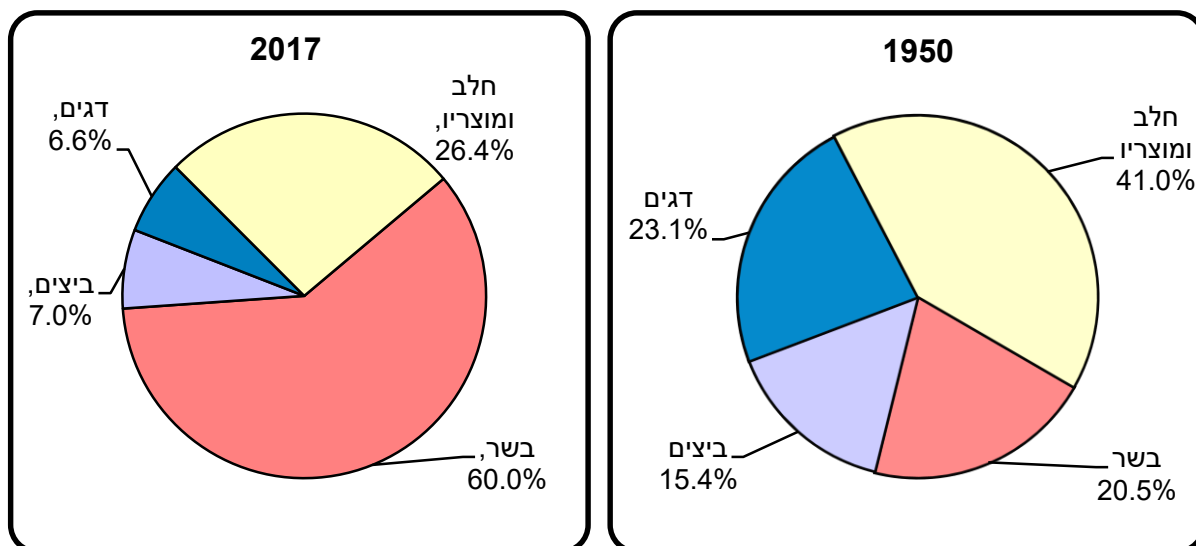
השינוי הבולט ביותר באספקת אנרגיה לתזונה היה ירידה רצופה בחלקה היחסי של אנרגיה לתזונה, שסופקה מדגנים ומוצריהם בשנים 1950-2000 (מ-48% ל-31%). בשנים 2000-2010 חלה עלייה קלה בחלקם של הדגנים ומוצריהם, ובשנים 2010-2017 חלו תנודות קלות בחלקם.

בחלקם היחסי של שומנים ושומנים חלה עלייה הדרגתית מ-13% בשנת 1950 ל-19% בשנת 2010. משנת 2010 ועד 2017 חלו תנודות קלות בחלקם של שומנים ושומנים.

באספקת אנרגיה לתזונה מבשר חלה עלייה בשנים 1950-1990 – מ-4% ל-10%. ומאז נמשכת היציבות בחלקו היחסי של הבשר (כ-11% בשנת 2017).

באספקת האנרגיה מביצים משנת 2000 חלו תנודות קלות.

תרשים 3 - אספקת חלבון מן החי לנפש ליום, 1950 ו-2017

במהלך השנים חל שינוי במקורות אספקת החלבון מן החי. חלקו היחסי של הבשר גדל פי שלושה, ואילו חלקם היחסי של מקורות המזון האחרים - חלב ומוצריו, ביצים ודגים קטן.

הגדרות והסברים

חישוב אספקת המזון כולל את התכולה הטבעית של הוויטמינים והמינרלים במצרכים ואינו כולל תוספי מזון המשווקים בנפרד או מוספים למזון כגון סידן לחלב. כמו כן, לא נכללים מזונות עתירי קלוריות מיובאים, לדוגמה משקאות עתירי קלוריות לספורטאים.

חישוב מאזן אספקת המזון מספק מידע לקובעי המדיניות על כמות האספקה העצמית של המזון במדינה ועל מידת התלות של מדינת ישראל ביבוא, לפי הרכב המזון. המידע מסייע גם בתכנון מדיניות הסבסוד של מוצרי מזון בסיסיים ובקבלת החלטות לגבי גובה תשלום מכס על יבוא, מכסות היבוא שנקבעות על ידי משרד החקלאות, תוספים של ויטמינים ומינרלים למוצרים בסיסיים ועוד.

בעקבות-בחינה מחדש של הנחיות ארגון המזון והחקלאות (FAO), משנת 2010 שונו קבוצות המזון "דגנים ומוצריהם", "ירקות ומקשה" ו"פירות". החל בהודעה זאת, הנתונים משנת 2010 ואילך, שונו בהתאם:

1. "תירס" הועבר מקבוצת "ירקות ומקשה" לקבוצת "דגנים ומוצריהם".

2. סעיף "ענבים" אינו כולל ענבים המשמשים ליין מייצור מקומי.

לפיכך, יש לנהוג משנה זהירות בהשוואה לנתונים קודמים לשנת 2010.

מדד התלות ביבוא

מדד התלות ביבוא (Import Dependency Ratio–IDR) מספק מידע על מידת התלות של מדינת ישראל ביבוא מזון.

הוא מחושב לפי הגדרה בין-לאומית של ארגון המזון הבין-לאומי (FAO). המדד אינו לוקח בחשבון את השינוי במלאי, כיוון שהמלאי אינו מסומן לפי מקורו – ייצור מקומי או יבוא – וההנחה היא שמקור המזון דומה לאורך השנים. החישוב מבוצע על האספקה המצויה, לפני הפחתת שימושים תעשייתיים, פחת, זרעים ותזונת בעלי חיים.

$$\text{מדד תלות ביבוא} = \frac{\text{יבוא}}{\text{יצוא} - (\text{יבוא} + \text{ייצור})} * 100$$